

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلайн نمی باشد

د علم او پوهې توپیر!

۲۰۲۳ / ۱۰ / ۳۰

شیرسایپی

علم زمور په کلتورکي په یوه معنی، لکه: ادرارک، معرفت، عرفان، بصیرت، فهم او پوهې لپاره کارول کیري.

د علم کلمه له عربی ژبې څخه زمونږ ژبو ته داخل شوي ده. ټینې د علم پر ځای د پوهې کلمه کاروي. خو دا باید په پام کي ونسيو چې علم او پوهه، دوی دو هېلا بیل تعریف لري.

په انگلیسي کي د لاتین کلمه ساینس (Science) د علم لپاره استعمال وي. د نالج (knowledge) کلمه د پوهې لپاره

د علم مفهوم په خاص دول د (ساینس) سره معادل دی، چې له لاتیني ریبني "ساينستیا" د پوهیدل په معنی اخیستل شوی او د هغې سره متناظر د انساني پوهې یوه برخه ده چې د تجربوي میتدونو له لاري حاصل شوبده او د تجربوي علومو قواعد پري حاکم دي.

پوهه د معرفت یه معنی ده چې هر انسان له یو دول ادرارکه برخمن دی. د لغت د پوهنه له لغت سره توپیر لري. پوهنه يا علم (ساینس) ته ویل کېري چې اکثراً په مسلکي دول پکاربروي خو پوهه بیا د فلسفې اړونډه اصطلاح ده په انګربزې «نالج» او د عربی له معرفت، معلومات، عرفان، بصیرت، وقوف، ادرارک، فضیلت او فارسی او پښتو دانایي او پوهه ورته ویل کېري.

علم یا پوهنه (ساینس) د انسان د زده کریز، اکتسابی کار او فعالیت هجه ځانګړی دول دی ، چې د چاپېریالي نری د عیني، سېستماتیکي منظمو او مدللو پوهه طرحه کولو او رامنځته کولو ته یې لوری ورکړ شوی وي . یا په بل عبارت، پوهنه د نړیوالی کچې ارزښتاكه پوهې پراختیا او هدفمند تنظیم لپاره منظم عمل معنی لري. پوهنه په لاندې پېښیزو سره وېشل کیري:

- تولنیزی پوهنه
- بشري پوهنه
- طبیعی پوهنه
- تخنیکی پوهنه

علم د مادي نری توضیح او توصیف بنیې او د تصرف لپاره طریقی ورته ورلاندی کوي. علم د طبیعی نری په اره د توضیحاتو او ورandonبنو په قالب کي د پوهې تولید او تنظیمولو آزماییست شوی جوړښت دی. پوهه، شناخت (پېژند، یا پوهاوی(اکاهی) سره اشتباه نه شئ. علم د باور منونکی پوهاوی مجموعه ګني چې له منطقی او عقلانی پلوه د خرګندنې وروي.

- «علم در فرهنگ جدید منزله "ایمان" و برای بشر جانشین معبود های گذشته او است.

اینک علم - شرک بزرگ روزگارما - کعبه ایست که همه بسوی آن نماز میرند و توانای مطلقی است که همه کس و همه چیز از او کسب نیرو و طلب قدرت میکنند.

علم در روز ګار حاضر خدای خود کامه و انحصار جو و رقیب ناپسندی شده است؛ هر ناز و رازی را باید در آستان معبد او قربانی کرد، برای هر حاجتی میباید بدامان او توسل جست، حل هر مشکلی را میباید از او - که یکه تاز میدان معرفت است، انتظار داشت. نه مذهب، نه فلسفه، نه طبیعت و نه ماوراء طبیعت، هیچکدام تا مهر تصویب علم را بر چهره نداشته باشد، پذیرفتی نخواهد بود. نه اخلاق، نه ایدئولوژی و نه مکتب تا از دست برکت گستر علم کسب

برکت نکرده باشد، قداست و والایی نخواهد یافت. هرچه در دایره علم بگنجد مقدس است و محبوب و هرچه از آن بیرون ماند، منفور است و مغضوب. علم است که اخلاق را می‌زايد، و دانش است که ارزش را می‌فریند و شناخت است که تعهد می‌آورد».

دانش و ارزش (کتاب، چاپ هشتم، عقرب ۱۳۶۱، انتشارات یاران) داکتر عبدالکریم سروش

د پانو شمیره: له ۲ تر 2

افغان جرمن آنلайн به درنښت تاسو همکاری ته را بولی. په دغه پته له مور سره اريکه تېنګه کړي maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکني د ليکنيزې بنې پازوالې د ليکوال په غاړه ده ، هيله من یو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولۍ